

Soạn bài Các thao tác nghị luận siêu ngắn- [Ngữ văn 10](#)

I. Khái niệm.

- Thao tác được dùng để chỉ việc thực hiện những động tác theo trình tự và yêu cầu kỹ thuật nhất định.
- Thao tác nghị luận là một hoạt động của tư duy, là những động tác được thực hiện theo trình tự và yêu cầu kỹ thuật được qui định trong hoạt động nghị luận.

II. Một số thao tác nghị luận cụ thể.

1. Ôn lại các thao tác phân tích, tổng hợp, diễn dịch, quy nạp.

a. Đáp án đúng cần điền lần lượt là:

- Tổng hợp
- Phân tích
- Quy nạp
- Diễn dịch

b.

- Dẫn chứng từ Trích điểm thi tập, tác giả đã dùng thao tác phân tích, nhằm chia một nhận định chung thành các mặt riêng biệt, để làm rõ hơn các nguyên nhân khiến cho thơ văn xưa không truyền lại đầy đủ được.

- Dẫn chứng từ Hiền tài là nguyên khí của quốc gia, tác giả sử dụng thao tác: từ phân tích sang diễn dịch với luận điểm Hiền tài là nguyên khí của quốc gia.

c. Tác giả sử dụng thao tác tổng hợp: Thâu tóm những ý bộ phận thành một kết luận chung

- Với bài Hịch tướng sĩ, tác giả sử dụng thao tác quy nạp, những ý đầu là dẫn chứng, để phục vụ cho kết luận: từ xưa các bậc trung...

d.

- Nhận định thứ nhất đúng khi tiền đề đã biết chân thực và cách suy luận khi diễn dịch phải chính xác. Khi đó rút ra kết luận sẽ mang tính tất yếu, không thể bác bỏ, không phải chứng minh.

- Nhận định thứ hai chưa chính xác. Bởi quá trình quy nạp còn chưa xét đầy đủ toàn bộ các trường hợp riêng thì kết luận được rút ra còn chưa chắc chắn, tính xác thực của kết luận phải chờ thực tiễn chứng minh.

- Nhận định thứ ba đúng vì phải có quá trình tổng hợp sau khi phân tích thì công việc xem xét, tìm hiểu một sự vật, hiện tượng mới thực sự hoàn thành.

2. Thao tác so sánh

a.

- Trong bài Tinh thần yêu nước của nhân dân ta, tác giả sử dụng thao tác so sánh nhằm chỉ ra những điểm giống nhau giữa các hiện tượng thực tế.

- Trong đoạn Bàn về việc so sánh đức nhà Lí và nhà Lê trong Đại Việt sử kí của Lê Văn Hưu tác giả sử dụng thao tác so sánh nhằm chỉ ra sự khác nhau.

b. Thao tác so sánh gồm hai loại: so sánh giống nhau và so sánh khác nhau.

c.

- Ý kiến cho rằng: “mọi sự so sánh đều khập khiễng” tuy cũng có ý đúng nhưng nó mang tính chất phiến diện và mang ý nghĩa tiêu cực nhiều hơn.

- Để thao tác so sánh có thể tiến hành đúng cách, ta cần chú ý những điểm sau:

+ Những đối tượng được so sánh phải có mối liên quan với nhau về một mặt nào đó.

+ Sự so sánh phải dựa trên những tiêu chí cụ thể, rõ ràng và có ý nghĩa quan trọng đối với nhận thức bản chất của vấn đề.

+ Những kết luận rút ra từ sự so sánh phải chân thực, mới mẻ, bổ ích, giúp cho việc nhận thức sự vật được sáng tỏ và sâu sắc hơn.

III. Luyện tập

Câu 1 (trang 134 sgk Ngữ văn 10 Tập 2):

- Tác giả muốn chứng minh: "Thơ Nôm Nguyễn Trãi đã tiếp thu nhiều thành tựu của văn hoá dân gian, văn học dân gian"

- Thao tác nghị luận chủ yếu được tác giả sử dụng là thao tác phân tích. Tác giả đã phân chia luận điểm chung thành những bộ phận nhỏ (thi liệu dân gian, ngôn ngữ dân gian, ...). Mỗi bộ phận nhỏ lại được phân chia thành những bộ phận nhỏ hơn (chẳng hạn, ngôn ngữ dân gian được chia ra thành tục ngữ, thành ngữ, ca dao, thanh điệu, ...). Nhờ thế, luận điểm của đoạn trích được xem xét một cách cặn kẽ, thấu đáo.

- Câu cuối cùng của đoạn trích sử dụng thao tác quy nạp. Từ trường hợp riêng của Nguyễn Trãi, tác giả đã nâng lên thành sứ mệnh, thành chức năng cao quý của văn chương nghệ thuật. Nhờ thao tác quy nạp, tầm vóc tư tưởng của đoạn trích được nâng lên rõ rệt.

Câu 2 (trang 134 sgk Ngữ văn 10 Tập 2):

Viết một đoạn văn nghị luận sao cho đạt được các yêu cầu sau đây:

- Đoạn văn đề cập tới một vấn đề đang đặt ra cấp thiết trong đời sống.

- Sử dụng có hiệu quả một hoặc nhiều thao tác nghị luận đã học.

Tham khảo bài sau để viết đoạn văn của mình:

Ô nhiễm môi trường là một trong những vấn đề toàn cầu nóng bỏng của toàn thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng. Phần lớn môi trường sống bị hủy hoại do các hoạt động của con người như khai thác tài nguyên thiên nhiên cho các sản xuất công nghiệp và sự đô thị hóa. Hàng năm có hàng triệu tấn rác thải không phân hủy vứt bừa bãi khắp nơi làm tắc cống rãnh và giết chết các loài sinh vật. Những cánh rừng ở đầu nguồn cũng dần dần vắng bóng khiến cho nạn lũ lụt, lở đất ngày càng hoành hành, dữ dội hơn. Quá trình công nghiệp hóa phát triển làm nguồn nước ngầm cũng bị ô nhiễm nặng. Đặc biệt là các ngành phát triển công nghiệp thải ra không khí khói bụi gây ô nhiễm bầu khí quyển và làm thủng tầng ozon. Ô nhiễm môi trường đang là hồi chuông cảnh báo rung lên đối với sự sống của chính con người, hãy biết bảo vệ và chung sức cứu lấy môi trường

Mời các bạn xem tiếp tài liệu tại: <https://vndoc.com/luyen-thi-vao-lop-10>